

૧૧ મધમાળા—મણકો ૪.

બાળ-વાડી

(ભાગ ૧ લો)

બાળવર્ગ અને પહેલા ધોરણ માટે.

રાષ્ટ્રીય મધમાળા કાર્યાલય—મુરત.

૧૪ : ૦-૧-૬

રાષ્ટ્રીય શાળાનાં

બાળકો માટે

તૈયાર કરેલી

આ નાનકડી પોથી

સ્વરાજ્યવાડીનાં

બાલ-પંખીડાઓને

સમર્પણ.

સા વિદ્યા યા વિમુક્તયે ।

આ કાર્યમાં મદદ માટે

બાર્ધ જીગતરામ દવેનો

અને

કવિતાના લખનારાઓનો

આભાર.

કલ્યાણજી.

સુરત—ખપાટીયા ચક્રા "જૈન વિજય" પ્રી. પ્રેસમાં મુલ્યવંદ

કસનદાસ કાપડીયાએ છાપ્યું. અને સુરત—શ્રીમદ્દામોદમાં

કલ્યાણજી વિઠ્ઠલભાઈ મહેતાએ પ્રગટ કર્યું.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮૮૭૬ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ G. H. C. 17-1

વિષય મ ૩૫૬ : ૮૪૩ : ૬ : ૧૨,

બાળ-વાડી

ખંડ ૧ લો

(બાળવર્ગ માટે)

૧
ઈશ્વર પ્રાર્થના

(દોહરા)

ઓ ઈશ્વર ભજ્યે તને
મોટું છે તુજ નામ;
ગુણ તારા નીત ગાઈએ,
થાય અમારાં કામ. ૧

હેત લાવી હસાવ તું,
સદા રાખ દીલ સાફ;
ભુલ કદી કરીએ અમે.
તો પ્રભુ કરજે માફ.

(બાળવાચી)

(૨)

૨

શીખામણુ

પરોઢોંએ નીત ઉઠીને, લેવું ઇશ્વર નામ;
દાતણુ કરી નાહ્યા પછી, કરવા પાડ તમામ. ૧
કહ્યું કરો માખાપનું, દો મોટાંને માન;
ગુરને ખાપ સમા ગણો, મળશે સાડું જ્ઞાન. ૨
જુદું કરી ન બોલવું, તજવું આજસ અંગ;
હજી મળીને ચાલવું, રાખો સારો સંગ. ૩

નિત જવું નિશાળમાં, લણવું ચોડી ચિત્ત;
ગુરની શિક્ષા માનવી, રૂડી રાખી રીત.
રાખો નહિ મન રમતમાં, સમજો સારી પેર;
નિશાળમાંથી નીસરી, જવું પાંસડું ઘેર.

દક્ષપતરામ.

(૩)

૩

રંગીલા ઉમંગી સિપાઈ

રંગીલા ઉમંગી સિપાઈ !

નાનડીઆ આવો સૌ ભાઈ !

ધન ઉડાવો શી શોભાય !

પવને કેવી ફર ફર થાય !

જુઓ હિંદુનો રંગ સુહાય,

રાતો શુકન શુભ મનાય,

ચાહે લીલો મુસલમાન,

સંપી ચાલો ભાઈ સમાન.

પારસી બીજા બંધુ રહ્યા,

સંકેદમાં સૌ આવી ગયા;

ધન સર્વની એમ ગણાય,

જોતાં કેવાં દિલ હરખાય !

જુઓ રેંટીઆનું નિશાન,

એજ આપણી તોપ મહાન !

રંગીલા ઉમંગી સિપાઈ !

નાનડીઆ આવો સૌ ભાઈ !

કલ્યાણજી.

(૪)

૪

મા વિષે કવિતા

(ચોપદ)

માને દેખી બહુ હરખાઉં, દોડી દોડી સામે જઉં;
ચાંપે લઇને છાતી સાથ, બોકી દઇને ભીડે ખાથ. ૧
ધવરાવે લઇ ખોળા માંચ, પંપાળીને રાજ થાય;
મારું મુખજોઇ હરખાય, દુખડાં સર્વે ભૂંઝી જાય ૨
મીઠા લાગે મારા બોલ, જાણે પંખી કરે કલોલ;
સારું ખાવું આપે માત, બહુ સંભાળે મારી જાત. ૩
રડતો જાણી મને લગાર, ગભરાતી દોડે તે વાર;
હસું રમું તો બહુ ખુશ થાય, ઉંઘાડવાને હાલો ગાય. ૪
મોઢો પડતાં ઓસડ પાય, પેટ ભરી માડી નવ ખાય,
સૌથી તારું હેત અપાર, બહુ માનું તારો આભાર. ૫

(પહેલી ચોપડી)

(૫)

૫

ચાંદો

મા, મને ચાંદલીઓ વહાલો,
ચાંદલીઓ વહાલો,

મા, મને રમવાને આત્રો.

નવ લખ તારા વીણી મા,

મારા ગજવામાં ઘાલો;

મા, મને ચાંદલીઓ વહાલો.

અર્ધા ઘરે મુગટ, આંખો ઘરે મા,

આવે ન કદી ઘલો,

નજ તેનાં મારી આંખોમાં આંજે,

મા, ઉડતો ઝાલો;

મા, મને ચાંદલીઓ વહાલો.

(બાળપાથી)

(૬)

૬

મેઘરાજ

(ગીત)

મેઘ મેઘ રાજ, આકાશે ગાજ્યા;
વીજળીની તરવાર ને પવનનાં વાજ,
મેઘ મેઘ રાજ.

વીજળીથી વિખેરાય વાદળાંઓ ઝાઝાં,
વરસે વરસાદ અને છાંટ થાય તાજ.

મેઘ મેઘ રાજ.

રેલ આવે નદીમાં, ને પાણી મૂકે માજ;
રેલ આવે હૈયામાં તો હું એ મારો રાજ.

મેઘ મેઘ રાજ.

નવનમ્રી

૭

મેઘ ધનુષ

(ચોપાદ.)

મેઘ ધનુષ આકાશે ચઢે, રવિ ટંકાર કરે તે વડે.
ગાજે ઘરર તેનો નાદ, લડાઈમાં વાજનો સાદ.
સુરજ વાદળાં સાથે લડે, ત્યારે મેઘની ધારા પડે.

નવનમ્રી

(૭)

૮

વીજળી

વીજળી રાણી સાંભળ વાણી,
મેઘસ્રજની વહાલી રાણી.
આવ રે વીજળી ઉજળી રાણી,
અજવાળામાં તું મહારાણી.

રૂતનમી.

૯

ફરજ

(ચોપાઈ)

લાઠ નિશાળે જઘને ભણે,
બાપા ખેતરમાં જઘ લણે;
બેન નહીનું પાણી ભરે,
રસોઠ સહુ માટે મા કરે.
પ્રભુએ સોપ્યાં જે જે કામ,
ખબવતાં તે સહુએ આમ;
ભણી ગણી આગળ વધું તેમ,
એ મુજ હૃદયની શુભ નેમ.

રૂતનમી.

(૮)

૧૦

ગાય

(ચોપાઈ)

કાળી ઘોળા રાતી ગાય,
પીએ પાણી ચરવા જાય;
ચાર પગો ને આંચળ ચાર,
વાછરડાં પર હેત અપાર. ૧
પગમાં ખરી ને તેમાં ફાટ,
સુંદર શોભે એનો ઘાટ;
પાછળ પુછડા પર છે વાળ,
તેથી કરે શરીર સંભાળ. ૨
કાન શીંગ બે મોટી આંખ,
પુછડાથી ઉડાડે માખ;
નરમ રૂંવાંટી લીસું અંગ.
ગેલ કરે વાછરડાં સંગ. ૩
દે દૂધ તે ઘોળું દેખાય,
સાકર નાખી હાંસે ખાય;
દહીં માખણુ ઘી તેનાં થાય,
તેથી બહુ ઉપયોગી ગાય. ૪

(૯)

૧૧

બકરીનું બચ્ચું

(ચોપાદ્ય)

જે પેલું બકરીનું બચ્ચું

કુદ કુદ કુદકા મારે,

વાંકી ડોકે ઠમ ઠમ ઠમકે

હરખાઈ શું ભારે !

રે પેલી બકરી મા એની

પાસે હોય ન જ્યારે,

બેં બેં બેં બેં કરતું એ તો

બુમો પાડે ત્યારે,

માતા આવે ત્યારે કેવું

બચ બચ કરતું ધાવે !

ધાવી પાછું કુદકા મારે,

કેવો હરખજ આવે !

હું પણ મારી માડી આવે

તો કેવો હરખાઉં !

મા, મા, મા, મા, કરતો હું તો

કેવો પાસે જાઉં !

ખખરહાર.

(૧૦)

૧૨

આગગાડી

ભાઈઓ ! ચાલો તમે અગાડી,
કરીએ આજ ભલી આગગાડી-ટેક.

એક તો મોટું એન્જીન ખનીને,
સહુની પહેલાં ચાલો;
એક પછી એક ઉભા રહીને,
આગળનાને ઝાલો-ભાઈઓ.

છેવટનો એક ગાર્ડ ખનીને,
આજ્ઞા આપે જ્યારે;
મોટી સીસોટી વાગે એન્જીનમાં,
ચાલવા માંડે ત્યારે-ભાઈઓ.

વેગ વધારી ચાલવા માંડે,
ચાલતાં સ્ટેશન આવ્યું;
ગાડી ઉભી રહી થોડો વખત ત્યાં,
પૂરું નહિ જોવાયું- ભાઈઓ.

(૧૧)

આગળ ચાલતાં પૂલ આવેલો,
તૂટેલો એક મોટો;
ખખર પડી નહિ તેથી કડો ધૂમ,
ભાગી ગાડી થઇ ગોટો-ભાધઓ.

જખરા જન ત્યાં ઉભા થઇને,
સહુને ઉપર કાઢે,
સાજાં સારાં સૌ જીવતાં નીકળ્યાં,
ખુશી થવું આ દાડે-ભાધઓ.

(શાળાપત્ર.)

રાજા રામ રામ રામ !
સીતા રામ રામ રામ !

ફૂલવાડી

આવ રે વરસાદ, ઘેખરીઓ પરસાદ;
 ઉની ઉની રાટલી ને કારેલાંનું શાક.
 આવરે વરસાદ, નેવલે પાણી;
 નઠારી છોકરીને દેડકે તાણી.

+ + +
 દિવાળીના દિવસમાં ઘર ઘર દીવા થાય;
 ફટાકડા ફડફડ પુટે, બાળક હરખ ન માય.

+ + +
 રવિ પછીનો સોમ છે, ત્રીજો મંગળવાર;
 ચોથો બુધ ગુરૂ પાંચમો, પછી શુક્ર છે વાર.
 શનિવાર તે સાતમો, છેલ્લો વાર ગણાય.
 એમ એક અઠવાડીડું સાત વારનું થાય.

x x x
 લાલ પીળો ને વાદળી, મૂળે રંગ કહેવાય,
 બાકીના બીજ બધા, મેળવણીથી થાય.

x x x
 રાંમ નામ લાઉંવા, ગોપાળ નામ ધી,
 કૃષ્ણ નામ ખાઉં ખીર, ઘોળી ઘોળી પી.

(૧૩)

જય જય ગરવી ગુજરાત !

* * *
જય જય જય જય હિંદુસ્થાન !

* * *
અમે હિંદી હિંદી હિંદી, છે હિંદ અમારો દેશ.

* * *
જય સ્વદેશ ! જય સ્વરાજ્ય !

૧૪

ઉખાણું

ગણ્યા ગણ્યા નહિ, છાખડીમાં માય નહિ,
નોય મારા આભણામાં નાય ?

—તારા

ચાળો ભરો રાય કોઇથી ન ગણાય ?

—તારા.

છાપરે છાપરે મોતી વેરાય ?

—વરસાદ-

છાપરે છાપરે આદર પથરાય, ?

—તડકો-

(૧૪)

ઢોંચણુ જોટલી ગાય, નીરે તેટલું ખાય ?

—ધંટી.

લાકડાની કુકડી ને લોઢાની ચાંચ,
સાંજ સુધી રમે તો ઇંડાં મૂકે પાંચ ?

—રંટીચો.

આટલા અમથા ગોરધનદાસ,
લુગડાં પહેરે પાંચ પચાસ ?

—કાંદો.

કાકા રે મેં કૈાતક દીકું,
ભર્યાં તળાવમાં રમતું દીકું,
પાણી છે પણ પીતું નથી,
ઘાસ છે પણ ચરતું નથી,
એ જનાવર મરતું નથી ?

—હોડી.

વંદેમાતરમ્

ખંડ ૨ જો

(ઘોરણ ૧ લા માટે)

ઈશ્વરનું ભજન

(૫૬.)

વીસરું નહિ પ્રભુ નામ,

કદી હું વિસરું નહિ પ્રભુ નામ—ટેક.

ચંદ્ર સુરજ ને અગણિત તારા,

ક્યાં ઉભસને કામ-કદી હું—૧

બહુ ઉપયોગી આપી હવા તેં,

બેસે નહિ કંઠ દામ-કદી હું—૨

અન્ન દીએ છે વરસાદેથી,

પાળે જીવ તમામ-કદી હું—૩

ગાય ભેંસને દુધ દહીં દેવા,

સરજવી સૌ કામ-કદી હું—૪

ઝાડ પાન ફળ ફુલ બનાવ્યાં,

આંબો ગુલાબ બદામ-કદી હું—૫

દયા કરી સેવકને આપો,

બહુ વિદ્યા સુખ હામ-કદી હું—૬

(પહેલી આપડી)

બાળકોને શિખામણુ

કપડાં સાદાં ચોકખાં પહેરી
 નિત્ય નિશાળે જઈએજી;
 માત પિતાને વંદન કરીને
 ગુરૂને પાચે નમીએજી.
 ભણતી વેળા ધ્યાન દઈને
 પૂરું શીખી લઈએજી;
 નહિ સમજાયે ત્યાં અટકીને
 પૂછી સમજી લઈએજી.
 સંગત કરવી સારાં જનની
 મીઠાં વચનો વદીએજી;
 જીંઠાણાનું નામ નહિ લે
 સાચે સાચું કહીએજી.
 સાચું કહેતાં દુઃખ પડે કંઈ
 તેથી લેશ ન ડરીએજી;
 સાચાને ના આંચ કદી કંઈ
 અંતે સુખીઆં થઈએજી.

કલ્યાણજી.

ખાદીની ટોપી

મા મને ખાદીની ટોપી અપાવ,
 ખાદીની ટોપી અપાવ,—મા મને, ટેક
 ખાદીનું પહેરણ ખાદીની ધોતી કે,
 ખાદીની લેંઘી પહેરાવ.—મા મને૦
 ખાદીનું દફતર, ખાદીના જોડા,
 ખાદીથી સુંદર બનાવ.—મા મને૦
 ખાપુ ગાંધીની દેશી નિશાળમાં,
 સ્વદેશીં ભણતર ભણાવ.—મા મને૦
 પ્રીતે પ્રભુજનાં ભજનો ગાતાં,
 રેંટીયો રૂડો કંતાવ.—મા મને૦
 સ્વરાજ્ય લેશું સુતરને તાંતણે,
 ખાદીનો મહોમા ગવરાવ.—મા મને૦

દાસતરાય સુંદરજી દવે.

(૧૮)

૪

માબાપની સેવા

(દોહરા)

ઘરડાં લુલાં આંધળાં, ગરીબ મા ને બાપ;
માધવ તેનો દીકરો, સેવા કરે અમાપ. ૧
માધવને માબાપ કે', સાંભળ મનની વાત;
ધન ને આંખો હોત તો, તીરથ કરવા જાત. ૨
મન પરખી માબાપનું, કરવા ધારી સુખ;
કાવડ કરીને ફેરવું, તો જાયે આ દુઃખ. ૩
મનસુબો એવો કરી, કરી કાવડ તૈયાર;
બે પાસે બેસાડીઆં, માત પિતા તે વાર. ૪
ખાંધે કાવડ ભેરવી, તીરથ કરવા જાય;
માધવના આ હેતથી, સૌને અચરજ થાય. ૫
ધન ધન આવા દીકરા, ધન ધન માં ને બાપ;
દીકરા સારા હોય તો, રહે નહિ સંતાપ. ૬
સઘળાં તીરથ ફેરવી, ઘેર ગયો જે વાર;
માત પિતા રાજી થયાં, દે આશિષ અપાર. ૭
ફરજ બજવી દીકરે, કીધી પ્રભુએ મેર;
સુખ આપે માબાપને, થાયે લીલા લેર. ૮
(પહેલી ચાપડી.)

(૧૯)

૫

ચાંદો

મા ! મા ! ચાંદાને બોલાવ,
મુજ શું રમવાને તેણવ.
તારલિયા સંગે તે ભમે,
મારી સાથે શું નહિ રમે ?

જે જે મા ચાંદો શો હસે !
સાંભળ્યું મારું બોલ્યું હશે ?
મા ! મા ! જેને ચાંદો વળી,
મારા સામું જીવે લજી !

લે, લે, ચાંદા ધુધરા લે,
આવને આપણ રમીએ બે.
ધીમાં ધીમાં પગલાં ભરી,
શું ચાંદો જાયે ઘર ભણી ?

(૨૦)

હેં મા ! એનું ધર કયાં હશે ?
શેનાથી એ રમતો હશે ?
મા ! ચાંદો રાતે કયમ રમે ?
સૂર્ય તાતથી શું તે હરે ?
જ્યારે જ્યારે દાંડે રમે ?
વીલે મોડે કેવો રહે !
માડી એને તું બોલાવ,
મને ઘડી રમવાનો ભાવ.

ચંદુલાલ દેસાઈ.

(૨૧)

૬

કેાચલ

(ચોપાઈ)

કેાચલડી ! તું કયાં સંતાય ?
મીઠાં ગીતડાં ગાતી જાય.
શોક થકી તું દીમે દૂર,
નિત્ય રમે હર્ષ તણે પૂર.—૧

મીઠો સ્વર તુજ અનુપમ દીસે,
હું નવ જાણું તું કયાં વસે.
ક્યાંથી થીખી અદ્ભુત ગાન !
ખરે સ્વર્ગ છે એનું સ્થાન.—૨

કુહૂ કુહૂ કરી કરી વારંવાર,
અમી વરસતો તુજ ઉચ્ચાર;
શિખવે મુજને ગાન રસાળ,
આપું આંખામોરની માળ.—૩

નરસિંહરાવ.

ફરી ફરીને કરવા વિષે

(દોહરા)

કરતાં જળ કરોળીઓ, ભોંય પડી ગભરાય;
પણ તૂટેલે તાંતણે, ઉપર ચઢવા જાય. ૧

મે'નત તેણે શરૂ કરી, ઉપર ચઢવા માટ;
પણ પાછો હેઠે પડ્યો, ફાંચો નહિ કે ઘાટ. ૨

એ રીતે મંડ્યો રહ્યો, ફરી ફરી બે ત્રણ વાર;
પણ તેમાં નહિ ફાવતાં, ફરી થયો તૈયાર. ૩

હાંમત રાખી હોંસથી, ભીડ્યો છકી વાર;
ધીરજથી જાળે જઈ, પોંચ્યો તે નિર્ધાર. ૪

ફરી ફરીને ખંતથી, યત્ન કર્યો નહિ હોત;
ચગદાઈને પગ તળે, મરી જાત વણ મોત. ૫

એ રીતે જો માણસો, રાખી મનમાં ખંત;
આળસ તજ મે'નત કરે, પામે લાભ અનંત. ૬

(ખીજ ચોપડી.)

વાંદરી

(ચોપાઇ)

જો પેત્રી ઉભી વાંદરી,
 આસે પાસે જોતી ફરી !
 કેવું લાંબું એનું પૂંછ,
 સુંદર કેવું વાળે મૂંછ !
 ચણા કોઈએ નાખ્યા ત્યાંય,
 ચપ ચપ તે ઉપાડી ખાય,
 ઝડપે ખન્ને ગાલો ભરી,
 પછી ખાય બેસીને ઠરી !
 પેટે તો વળગાડી બાળ,
 ઝાડે ઝાડે મારે ફાળ.
 કરે ખીજવવાની કો વાત,
 કય કય કરતી પીસે દાંત !
 શીખવો તેવા ચાળા કરે,
 જુઓ મદારી પેટજ ભરે !
 સમજ્યા વગર નકલ જે કરે,
 તે તો નક્કી વાંદર ઠરે.

(૨૪)

૯

કાપણી

(રાગ-કલ્યાણ.)

આવો આવો આમ, હે બાળકો તમામ;
આપણે ઉમંગે કરીએ, કાપણીનું કામ.-ટેક

જે જે પેલી વાદળોઓ, વરસીને ચાલી જાય;
બાર માસનું અનાજ પીરસી, સંપે રહે સદાય-આવો.

ખેતર માંહે ઉભરાયો છે, કેવો સુંદર ફાલ !
લણીએ ચાલો ખંત ધરીને, કાં કરીએ સૌ કાલ-આવો.

વાંકું દાતરડું લઈ હાથે, કુંડાં કાપો આમ;
લઈ ખજામાં ઢગલો કરતાં, રાખો હૈયે હામ-આવો.

અનાજની લણણી પુરી થઈ, કાપો સર્વે ઘાસ;
ચાર ઘાસની કોળી લઈને, મુકો સૌ આ પાસ-આવો.

પુજા કરી ગાડામાં નાંખી, પુરૂં કરીએ કામ;
ઘેર જઈ વાળુ કરી સરવે, લોઈશ્વરનું નામ-આવો.

(વાચનમાળા.)

(૨૫)

૧૦

કપાસનો છોડ

(ચોપાદ્ય)

કપાસનો આ સુંદર છોડ,
ઝીંડવાં કેવાં જોડાજોડ;
ફાટે ઝીંડવાં કપાસ થાય,
ચરખે પીલી રૂ લેવાય.

રૂ પીંજી ઝીણું કંતાય,
તો તેમાંથી સુતર થાય;
સુતર શાળ મહીજ વણાય,
તેનાં સુંદર કપડાં થાય.

માતા તેનાં લુગડાં શીવે,
પહેરાવી બાળક રીઝવે;
લુગડાં ફાટાં તૂટાં થાય,
તેનો પણ ઉપયોગ કરાય.

તેને કુટી મેદો કરે,
ને તેમાંથી કાગળ બને;

(૨૬)

કામળ પર અક્ષરો છપાય,
ને તેની ચોપડીઓ થાય.

ધૃશ્વરનો આપણને બોધ,
તેની આ પુસ્તકમાં નોંધ;
નિશાળમાં ગુરૂની પાસ,
પુસ્તક વાંચી કરું અભ્યાસ.

ભણી ગણીને મોટો થાઉં,
તં મોટે એના ગુણ મારી;
આઠણું બધું જેનાથી મળે,
કપાસ તે ઉગે સહુ સ્થળે.

વતનમી.

(૨૭)

(કન્યાશાળા માટે)

૧૧

સીતાજીનો પોપટ

પઢારે પોપટ રાજ રામના, સતી સીતા પઢાવે,
પાસે બાંધી પાંજરું મુખ રામ જપાવે-પઢારે૦

પોપટ તારા કારણે લીલા વાંસ વેડાવું,
તેનું ઘડાવું પોપટ પાંજરું, હીરે રતને જડાવું-પઢારે૦

પોપટ ! તારે કારણે શી શી રસોઈ બનાવું ?
સાકરનાં કરી ચુરમાં, ઉપર ઘી પીરસાવું.-પઢારે૦

પાંખ પીળી ને યગ પાંડુરા, કોટે કાંઠલો કાળો,
નરસૈયાના સ્વામીને ભજે, રાગ તાણી રૂપાળો.

પઢારે૦

(૨૮)

(કન્યાશાળા માટે)

૧૨

હાલરડું

હાલરડું વહાલું રે,
હો ભાંધને હાલરડું વહાલું;
ગીતે ધુમણ ઘાલું રે,
ભાંધને હાલરડું વહાલું.

રંગીત પારણે પોઢો રસીલા,
ઝાઝા હેતે ઝુલાવું;
ભમરી જણવું ભાંધને પારણીએ,
પુતળીઓ પધરાવુરે.

ભાંધને હાલરડું વહાલું—૧

ચીતરેલ ચાંચની ચકલી ચઢાવું,
પારણે પોપટ પઢાવું;
ભાંધને રમવા ભલી રીતેથી,
મોરસો સોને મઢાવું રે,

ભાંધને હાલરડું વહાલું—૨

(૨૯)

દેશી ખાદાની તાજી તળાઈઓ,
ખરણીએ પથરાવું;
ખાદીની ચાદર ચંપાનાં ફુલડાં,
સૂવાની સેજે બિછાવુરે,

ભાઈને હાલરડું વહાલું.—૩

હીરની દોરીએ હિંચોળું વહાલા,
ઘેરાં ઘેરાં ગીત ગાઉં,
ઝાંઘીને ડિઝો ભાઈ ભાડકડા,
ઘાલીશ મજવે ખાવું રે,

ભાઈને હાલરડું વહાલું.—૪

(પહેલી ચોપડીમાંથી ફેરફાર સાથે)

જય રામ જય રામ જય રામ જય,
શ્રી રામ જય રામ જય રામ જય.

ફૂલવાડી

આપ સમાન બળ નહિ, મેઘ સમાન જળ નહિ,

વાવો તેવું લણો, કરો તેવું પામો.

કીડી કણુ સંગ્રહ કરે, જુઓ જંતુની જાત;
વસે દરે સંપે સદા, સર્વ મળી સંઘાત.

જે જન મશ્કરી કરવા જાય, મોડો વેલો તે સપડાય;
જુડાણું જલદી પકડાય, આખર જુઠો જન પસ્તાય.

ઝાઝા નખળા લોકથી, કદી ન કરીએ વેર;
કીડી કાળા નાગનો, પ્રાણજ લે આ પેર,

ઉંડું પાણી કુંજનું, ઉપર લેવા કાજ;
કંકર નાખી કાગડે, પાણી પીધું આજ.

ધોરજ ને ચતુરાધથી, કામ કઠણ જે હોય;
જલદી પાર મુકાય છે, લલ્લે કરી સૌ જોય.

ઉમંગથી જે આદરે, સારાં સારાં કામ;
સુખી થાય સંસારમાં, રાખે નિર્મળ નામ.

* * *

જીવાર કહે હું ધોળી ધોળી, મારી ભડકી રૂડી;
રોટલા સાથે છાશ મળે ને, હું ગરીબની બેટી.

* * *

બાજરી કહે મારું ઉંચું ઝાડ, મારે માથે ટોપી;
મારા ગુણ ક્યારે જાણાય, કે ખાય દુધ ને રોટી.

* * *

મગ કહે મારો કાળો દાણો, મારે માથે ચાંદું;
બેચાર મહીના મને ખાય, તો માણસ ઉઝાડું માંદું.

* * *

કારેલું કહે કડવું ખડવું, મારે માથે ચોટલી,
જે ખાવાની મજા કરે, તો કરે રસ ને રોટલી.

* * *

દુધી કહે હું લાંબી લીસી, મારે દીને છાલ;
મારા ખાવામાં સ્વાદ કરે, તો નાંખ ચણાની દાળ.

* * *

તાવ કહે તુરીયામાં વસું, ગલકું દેખી ખડખડ હસું.

* * *

(૩૨)

ઉખાણું

ભમે ભમે પણ ભમરો નહિ,
કોટે જનોઈ પણ બ્રાહ્મણ નહિ ?

—રંટીઓ.

એક જનાવર એક, તેની ચાંચ બોલે બેડ,
તેનું માથું મુઠ્ઠાલ, તેનું પૂછકું પંદર હાથ ?

—કોસ.

પઢતો પણ પાંડિત નહિ. પૂર્યો પણ નહિ ચોર;
ચતુર હોય તો ચેતજે, મધુરો પણ નહિ મોર !

—પોપટ.

ભરે ફાળ પણ મૃગ નહિ, નહિ સસલો નહિ શ્વાન,
માં ઉંચું પણ મોર નહિ, સમજે ચતુર સુજણ ?

—દેડકો.

પગથી મોટું પૂછકું, માથાથી મોટો આંખ.
ચતુર હોય તો ચેતજે, રાજ ભોજ કરે વિચાર ?

—તીડ.

અનુક્રમણિકા.

ખંડ ૧લો—(બાળ વર્ગ)		ખંડ ૨જો (પહેલું ધોરણ)	
	પાનું		પાનું
૧ હાથર પ્રાર્થના	૧	૧ હાથરનું બજન	૧૫
૨ શિખામણ	૨	૨ બાળકોને શિખામણ	૧૬
૩ રંગીલા ઉમંગી શિખામ	૩	૩ ખાદીની ટોપી	૧૭
૪ મા વિષે કવિતા	૪	૪ માબાપની સેવા	૧૮
૫ ચાંદો	૫	૫ ચાંદો	૧૯
૬ મેથરાન	૬	૬ કાચલ	૨૧
૭ મેથ ધનુષ	૬	૭ ફની ફરીને કરવા વિષે	૨૨
૮ વીજળી	૭	૮ વાંદરી	૨૩
૯ ફરજ	૭	૯ કાપણી	૨૪
૧૦ ગામ	૮	૧૦ કપાસનો છોડ	૨૫
૧૧ બકરીનું બચ્ચું	૯	૧૧ સીતાજીનો પોપટ	૨૭
૧૨ આમગાડી	૧૦	૧૨ હાલનું	૨૮
૧૩ ફૂલવાડી	૧૨	૧૩ ફૂલવાડી	૩૦
૧૪ ઉખાણાં	૧૩	૧૪ ઉખાણાં	૩૨

બાળ-વાડી (ભાગ—૧ લે.)

બાળવર્ગ અને પહેલા ધોરણ માં
કવિતાઓનો સંગ્રહ. કિં. ૦-૧-

બાળ-વાડી (ભાગ—૨ જો.)

બીજા અને ત્રીજા ધોરણ માં
કવિતાઓનો સંગ્રહ કિં. ૦-૨-

બાળ-વાડી (ભાગ—૩ જો.)

ચોથા અને પાંચમા ધોરણ માં
કવિતાઓનો સંગ્રહ (છપાય છે.)

મહાત્મા ગાંધીજીના જીવનના

કેટલાક પ્રસંગો કિં. ૦-૪-૦

બાળ પ્રાર્થના—

સુંદર સુંદર પ્રભુ પ્રાર્થનાઓને
સંગ્રહ. કિં. ૦-૧-૩

મળવાતું ડેકાલુનું. સુરતના પુસ્તકલેખકો અને
રાષ્ટ્રીય ગ્રંથભાગી કાર્યાલય,
લીમલચોક. સુરત.

